C/2024/6865

28.11.2024.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Paket o povezivosti u području digitalnih mreža i infrastrukture

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2024/6865)

Izvjestiteljica: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Suizvjestitelj: **Maurizio MENSI**

Savjetnici/ice:	Sergio SANTILLÁN (za izvjestiteljicu) Federico MARINI BALESTRA (za suizvjestitelja)
Odluka Plenarne skupštine:	15.2.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	18.7.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	18.9.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	590
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	169/0/0

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO ističe važnost digitalnog gospodarstva za gospodarstvo EU-a i koristi od interkonektivnosti za kućanstva, javni prijevoz, zdravlje i osobne odnose.

1.2. Iako je EU donio nove propise o digitalnom gospodarstvu i prilagodio industrijsku politiku, treba donijeti nove odluke za promicanje tog sektora, koji je od ključne važnosti za društveni i gospodarski napredak, što bi se moglo postići bijelom knjigom „Kako odgovoriti na potrebe europske digitalne infrastrukture?”. U novom tehnološkom i tržišnom kontekstu ključno je osigurati da svi sudionici u digitalnom ekosustavu imaju jednake uvjete i da su svi potrošači jednako zaštićeni bez obzira na dobavljača.

1.3. EU se suočava s brojnim izazovima:

— u području tehnologije;

— u području ulaganja, jer su potrebna znatna koordinirana ulaganja u iznosu većem od 200 milijardi eura iz javnog i privatnog sektora;

— u području telekomunikacija, u kojem treba postići integriranije jedinstveno tržište;

— prevladavanje rascjepkanog upravljanja radiofrekvencijskim spektrom;

— uspostavljanje regulatornog okvira kojim se jamče jednaki uvjeti za sve digitalne operatore;

— prevladavanje prekomjerne ovisnosti o velikim dobavljačima iz trećih zemalja;

— potreba za povećanjem inovacijskih i industrijskih kapaciteta u cijelom vrijednosnom lancu telekomunikacija;

— održivost;

— sigurnost i otpornost komunikacijskih mreža, uključujući podmorske kabele.

1.4. Do rascjepkanosti ne dolazi samo zbog različitih provedbenih tijela, nego i zbog razlika u prenošenju direktiva među državama članicama, zbog čega EGSO predlaže da se:

— u izradi zakonodavstva prioritet po mogućnosti daje korištenju uredbi;

— primjenjuje načelo jedinstvenog tijela predviđeno europskim normama;

— ubrza postupak certificiranja, koji trenutačno može trajati od 12 do čak 24 mjeseca;

— primjenjuje načelo zemlje podrijetla umjesto nacionalnog sustava općeg odobrenja;

— objave odgovarajuće smjernice o kvalifikacijama i propisima koji se primjenjuju u skladu s Europskim zakonikom elektroničkih komunikacija;

— odredi realistični rok za postupno ukidanje bakrenih mreža;

— ubrza uvođenje mreže sljedeće generacije;

— usklade propisi o resursima numeriranja.

1.5. EGSO se zalaže za stvaranje snažnih subjekata u tržišnom gospodarstvu koji promiču zapošljavanje i socijalni dijalog u skladu s europskim vrijednostima.

1.6. EGSO-ovi prijedlozi za daljnje korake:

— povezivost: povećati usklađenost spektra u Europi;

— potaknuti ulaganja u rizični kapital;

— ulagati u infrastrukturu koja može podržati širu upotrebu umjetne inteligencije;

— osigurati kritičnu infrastrukturu Europe: kibernetička sigurnost za regulirane financijske subjekte.

2. **Uvod**

2.1. Digitalne tehnologije imaju dalekosežne posljedice na konkurentnost gospodarstva EU-a i potiču učinkovitost i inovacije.

2.2. Interkonektivnost koristi ljudima na razne načine jer omogućava:

— sigurnija i energetski učinkovitija radna mjesta;

— jeftiniji i čišći javni prijevoz;

— učinkovitije zdravstvene sustave, bankovne sustave, sustave socijalne sigurnosti i porezne sustave, kao i širu upotrebu umjetne inteligencije.

2.3. Da bi zadržao svoj vodeći položaj u industriji, EU mora preuzeti vodeću ulogu u ključnim vertikalama digitalne tehnologije, od umjetne inteligencije do kvantnog računalstva, mikroelektronike i virtualne stvarnosti, i uvesti digitalne infrastrukture, od kibersigurnosti i 5G tehnologije do računalstva i podataka u oblaku.

2.4. U sadašnjem zakonodavnom ciklusu doneseni su novi propisi poput Akta o digitalnim uslugama, Akta o digitalnim tržištima, Akta o umjetnoj inteligenciji, Akta o podacima i Akta o upravljanju podacima. Osim donošenja zakonodavstva, EU je 2021. ažurirao i svoju industrijsku politiku u nastojanju da većim brojem inicijativa, a pogotovo važnim projektima od zajedničkog europskog interesa, organizira digitalni i zeleni stup. Ti projekti dosad nisu ostvarili očekivani učinak.

2.5. Ciljevi programa politike za digitalno desetljeće do 2030.:

— povezivost: gigabitska povezivost za sve;

— najmoderniji poluvodiči: udvostručiti EU-ov udio u svjetskoj proizvodnji;

— podaci – na rubu mreže i u oblaku: 10 000 klimatski neutralnih visokosigurnih rubnih čvorova;

— informacijska tehnologija: prvo računalo s kvantnim ubrzanjem.

3. **Izazovi za EU**

3.1. Europska komisija i akteri digitalnog gospodarstva slažu se oko brojnih izazova koje EU treba prevladati:

3.1.1. Tehnološki izazovi: brz razvoj komunikacijskih i računalnih tehnologija dovodi do novih poslovnih modela i mrežnih aplikacija, ali iziskuje kontinuirano eksponencijalno povećanje obrade, pohrane i prijenosa podataka, ali i tehnoloških kapaciteta.

3.1.2. Investicijske potrebe: Europa treba znatna i koordinirana ulaganja u iznosu većem od 200 milijardi eura iz privatnog i javnog sektora za uvođenje digitalnih mreža visokog kapaciteta, koje će nam pomoći da ostvarimo ciljeve utvrđene u programu politike za digitalno desetljeće do 2030. Osim toga, da bi se vodeći telekomunikacijski operatori mogli pretvoriti u pružatelje mrežnih usluga i usluga računalstva u oblaku potrebni su znatni dodatni investicijski kapaciteti. Potrebna je razborita strategija ulaganja koja vodi računa o lokaciji i gustoći naseljenosti. Treba razmotriti i potrebu za održavanjem i nadogradnjom infrastrukture. Životni vijek podmorskih kabela je 25 godina, ali ne postoji strategija za proaktivno upravljanje životnim ciklusom.

3.1.3. U posljednjih 25 godina regulatorni okvir EU-a ima ključnu ulogu u promicanju liberalizacije i ulaganja. U tom bi pogledu EU i države članice fleksibilnijim propisima i jednostavnijim postupcima trebali poboljšati svoju sposobnost podupiranja horizontalne suradnje i istraživanja u području tehnološkog razvoja i ubrzati postupke.

3.1.4. U usporedbi s drugim akterima, jeftine, inovativne mobilne usluge i usluge optičkih kabela raširene su po cijelom EU-u. Postojeći regulatorni okvir, koji se temelji na ljestvici ulaganja i klauzuli o vremenskom ograničenju valjanosti, mora se zadržati i prema potrebi dopuniti kako bi se uzele u obzir nove usluge i sudionici. S obzirom na razvoj usluga komunikacija strojeva (engl. *machine-to-machine, M2M*), treba ukloniti moguće razlike u nacionalnim planovima numeriranja i sustavima ovlašćivanja, po mogućnosti stvaranjem *ad hoc* paneuropskih režima za te transnacionalne usluge. Ključno je da se politički i regulatorni scenariji koje je Komisija predstavila u bijeloj knjizi brzo provedu konkretnim mjerama usmjerenima na potporu ulaganjima potrebnima za postizanje ciljeva digitalnog desetljeća EU-a i za održavanje koraka s drugim glavnim globalnim gospodarstvima kako bi se osiguralo da europski potrošači ne zaostaju u pogledu dostupnosti i kvalitete usluga.

3.1.5. Fragmentirani pristup upravljanju radiofrekvencijskim spektrom: raniji pokušaji bolje koordinacije na razini EU-a u nisu bili u potpunosti uspješni, a u državama članicama su uočene razlike i kašnjenja u vremenskom rasporedu dodjeljivanja spektra i uvođenju mrežne infrastrukture. U tom pogledu EGSO pozdravlja Komisijin prijedlog da se bolje usklade oslobađanje i licenciranje radiofrekvencijskog spektra za mobilne usluge.

3.1.6. Manjak jednakih uvjeta: u ovom trenutku je u novom tehnološkom i tržišnom kontekstu ključno svim sudionicima u digitalnom ekosustavu osigurati jednake uvjete, a svim potrošačima jednaku zaštitu bez obzira na dobavljača. Postojeći regulatorni okvir EU-a za elektroničke komunikacijske mreže i usluge ne vodi računa o konvergenciji između pružatelja usluga računalstva u oblaku i telekomunikacijskih usluga i ne osigurava jednaka prava i obveze za sve sudionike i krajnje korisnike javnih i privatnih digitalnih mreža. U bijeloj knjizi točno se opisuje ekosustav u kojem su granice između uloga raznih sudionika sve nejasnije i karakterizira ih niz različitih odnosa. Stoga više nije opravdan asimetrični regulatorni tretman „tradicionalnih" pružatelja elektroničkih komunikacija, s jedne strane, i pružatelja usluga računalstva u oblaku i digitalnih usluga, s druge. To još više vrijedi u situaciji gdje su digitalna tržišta i usluge vrlo koncentrirani i samo nekoliko velikih platformi za automatizaciju komunikacije (vrlo velike internetske platforme (VLOP) / nadzornici pristupa) ima značajnu i utvrđenu tržišnu moć i krajnjim korisnicima isporučuje sadržaje i aplikacije koje „moraju imati".

EGSO cijeni činjenicu da Komisija u bijeloj knjizi navodi da bi „stabilna osnova svih budućih propisa trebala biti Europska deklaracija o digitalnim pravima", čime potvrđuje svoju predanost „razvijanju odgovarajućih okvira kako bi svi sudionici na tržištu koji imaju koristi od digitalne preobrazbe preuzeli svoju društvenu odgovornost i na pravedan i razmjeran način doprinijeli troškovima javnih dobara, usluga i infrastrukture za dobrobit svih ljudi koji žive u EU-u".

3.1.7. Centri velikih aktera za računalstvo u oblaku često su povezani s mrežama koje u postojećim propisima nisu kategorizirane ni kao javne ni kao privatne te stoga trpe posljedice regulatorne nesigurnosti.

3.1.8. Potreba za povećanjem inovacija i industrijskih kapaciteta u cijelom telekomunikacijskom lancu vrijednosti: da bi osigurao ekonomsku sigurnost svoje mrežne infrastrukture, EU treba osigurati suradničko i multidisciplinarno okruženje, a akterima iz EU-a olakšati pristup financiranju i tako potaknuti bližu suradnju javnih i privatnih ulagačkih strategija.

3.1.9. Održivost: sektor informacijske i komunikacijske tehnologije odgovoran je za 7 – 9 % svjetske potrošnje električne energije, oko 3 % globalnih emisija stakleničkih plinova i sve veću količinu e-otpada. Ako se digitalna tehnologija pravilno upotrebljava, njezine prednosti mogu nadmašiti njezine emisije i pridonijeti smanjenju globalnih emisija, ali to podrazumijeva potrebu za daljnjim ulaganjima operatora.

3.1.10. Sigurnost: u geopolitičkom okruženju koje sve više karakteriziraju sukobi i tenzije, kibernetička sigurnost i sigurnost i otpornost kritične infrastrukture trebaju se zasnivati na provjerenim dobavljačima, razvoju sigurnosnih standarda povezivosti s kraja na kraj mreže i višoj razini otpornosti i integracije na svim razinama (zemaljska, nezemaljska, pristupne i jezgrene mreže, uključujući infrastrukturu za podmorske vodove).

4. **Potreba za jedinstvenim digitalnim tržištem**

4.1. EGSO smatra da nisu potrebne nagle promjene regulatornog okvira Telco jer je postojeći model i dalje prikladan za otvaranje tržišta i izbjegavanje koncentracije tržišta koja u pogledu određivanja cijena i inovacija obično ide na štetu potrošača.

4.2. Osim promicanja tržišnog natjecanja u sektoru ultra-širokopojasnih mreža, regulatorni okvir trebalo bi usmjeriti i na rješavanje novih pitanja kao što je regulatorni tretman transnacionalnih M2M usluga i usluga interneta stvari.

4.3. U nekim slučajevima moglo bi biti potrebno osigurati pristup ili povezivanje s vodovima koji povezuju podatkovne centre kako bi se smanjili troškovi uspostave novih podatkovnih centara u oblaku, koji bi mogli postati sljedeće „usko grlo". Eventualna regulacija takvih mreža trebala bi slijediti „tradicionalni" postupak u tri faze koji nacionalnim regulatornim tijelima omogućuje da, pod nadzorom Europske komisije, postavljaju uvjete na novim tržištima.

5. **Da bi se mogao natjecati za digitalnu i tehnološku suverenost na globalnim tržištima, EU-u su potrebna visokokvalitetna radna mjesta**

5.1. U telekomunikacijskom sektoru od 2015. godine dolazi do znatne promjene radnih mjesta. Ta bi se promjena trebala provoditi u suradnji s lokalnim dionicima i pritom bi trebalo osigurati mogućnost prekvalifikacije i dovoljan broj osoblja za bolju budućnost sektora digitalne mrežne infrastrukture.

5.2. Načelo „ista usluga, isto pravilo" moglo bi se upotrijebiti za uspostavu novog okvira za sve digitalne aktere. Pravila bi se pojednostavila, područje primjene postojećeg okvira bi se proširilo, a ista bi se pravila primjenjivala na slične usluge, čime bi se svim akterima i krajnjim korisnicima digitalnih mreža osigurala jednaka prava i obveze.

5.3. EGSO se zalaže za to da operatori koji ulažu u nove mreže imaju mogućnost sklapanja ugovora o zakupu u okviru uredbe koja ih obvezuje da svoje mreže dijele s drugim operatorima. Važno je osigurati pravednu raspodjelu troškova među operatorima.

5.4. EGSO se zalaže za stvaranje snažnih subjekata u tržišnom gospodarstvu koji promiču zapošljavanje i socijalni dijalog u skladu s europskim vrijednostima.

6. **Uskladiti pravila, reformirati upravljanje, pojednostaviti izvješćivanje**

6.1. Rascjepkanost nije posljedica samo različitih provedbenih tijela, već i razlika u načinu na koji države članice prenose direktive. Razlike u kriterijima postoje čak i unutar država članica u kojima su ovlasti podijeljene među različitim regionalnim tijelima. Time se stvara regulatorni labirint zbog kojeg treba zapošljavati pravne stručnjake i koji usporava donošenje odluka.

6.2. Stoga je potrebno:

6.2.1. U izradi zakonodavstva prioritet po mogućnosti dati korištenju uredbi.

6.2.2. Primjenjivati načelo jedinstvenog tijela predviđenog europskim propisima.

6.2.3. Ubrzati postupak certificiranja, koji trenutačno može trajati od 12 do čak 24 mjeseca. Po mogućnosti uskladiti pravila i troškove dodjeljivanja spektra. Neke su države članice frekvencije dodijelile uz vrlo visoke troškove za operatore, što može usporiti ulaganja u nove mreže.

6.2.4. Umjesto nacionalnog sustava općeg odobrenja, na konkretne, virtualnije i obično transnacionalne usluge (npr. M2M usluge i usluge interneta stvari) primijeniti načelo zemlje podrijetla.

6.2.5. Izdati smjernice o kvalifikaciji i propisima koji se u okviru Europskog zakonika elektroničkih komunikacija primjenjuju na privatne usluge i mreže e-komunikacije i na usluge e-komunikacije koje su brojevno neovisne, ali se i dalje oslanjaju na broj za identifikaciju krajnjeg korisnika.

6.2.6. Odrediti realističan rok za postupno ukidanje bakrenih mreža, vodeći računa o tome da se države članice razlikuju po geografskim karakteristikama, broju stanovnika i duljini posljednjeg kilometra, zbog čega bi u nekim područjima imalo smisla dopustiti upotrebu hibridnih tehnologija (optičko vlakno do razvodne kutije (FTTC), vektoriranje itd.).

6.2.7. Ubrzano uvođenje mreže sljedeće generacije nameće skup horizontalnih (simetričnih) obveza svim dionicima koji posjeduju civilnu infrastrukturu koja se može upotrebljavati za postavljanje kabela i antena.

6.2.8. Treba uskladiti propise koji se primjenjuju na resurse numeriranja, koje poslovni korisnici zbog digitalizacije i virtualizacije usluga i mreža sve više upotrebljavaju prekogranično.

7. **Daljnji koraci**

7.1. Povezivost: poboljšati usklađenost spektra u Europi:

— Države članice i Komisija trebale bi bolje koordinirati obvezujuće odluke na europskoj razini kako bi se povećao učinak privatnih ulaganja.

— U cijelom EU-u provesti ambiciozni Akt o gigabitnoj infrastrukturi s jednostavnim pristupom javnoj infrastrukturi i jedinstvenom kontaktnom točkom u svakoj državi članici.

— Izdati nedvosmislene smjernice o usklađenosti za specijalizirane usluge u skladu s Uredbom o otvorenom internetu.

7.2. Odblokirati ulaganja u rizični kapital:

7.2.1. Ubrzati uspostavu subjekata za kasna ulaganja; prelazak na jedinstvena pravila EU-a za sva nacionalna tržišta kapitala podržana jačom suradnjom lokalnih tijela i tijela EU-a.

7.3. Povećati istraživanje pametnih mreža i smanjiti latenciju:

7.3.1. Medicinski proizvodi i dijagnostika na daljinu vrlo su osjetljivi na latenciju u digitalnim mrežama. Sposobnost poboljšanja medicinske dijagnostike u udaljenim područjima i mogućnosti korištenja umjetne inteligencije za pomoć u tom području uvelike ovisi o brzoj i pouzdanoj digitalnoj mrežnoj infrastrukturi.

7.3.2. Pametne mreže mogu smanjiti emisije, stvoriti energetski učinkovitija radna mjesta i domove i na dinamičan način osigurati učinkovitiji javni prijevoz.

7.3.3. Slijediti načelo izvještavanja „samo jednom”, koje je odobrila Komisija, i izvještavati samo jednom imenovanom tijelu.

7.4. Podatkovno gospodarstvo:

— Pojasniti da, u skladu s Aktom o podacima, poduzeća podliježu jednom glavnom nadležnom tijelu.

— Priznati prvenstvo Akta o podacima kao okvira kojim se uređuje razmjena podataka između poduzeća i državnih tijela za potrebe službene statistike u EU-u.

— U slučaju zdravstvene skrbi osigurati usklađeni okvir za zdravstvene podatke, zaštitu podataka i privatnost, uključujući usklađivanje i dosljednost budućeg europskog prostora za zdravstvene podatke s Općom uredbom o zaštiti podataka.

7.5. Osigurati kritičnu infrastrukturu Europe: kibernetička sigurnost za regulirane financijske subjekte:

— Izdati smjernice kojima se pojašnjava međudjelovanje Direktive o kibernetičkoj sigurnosti (NIS2) i Akta o kiberotpornosti na usluge obrade podataka na daljinu.

— Slijediti načelo izvještavanja „samo jednom”, koje je odobrila Komisija, i izvještavati samo jednom imenovanom tijelu.

— Konsolidirati subjekte kibernetičke sigurnosti kako bi se povećala operativna učinkovitost i na bolji način poduprla otpornost kritične infrastrukture poput energetskih mreža.

— Postići dogovor o jasnom vremenskom rasporedu razvoja i odobravanja EU-ovih programa certifikacije i osigurati da se ti programi temelje isključivo na tehničkim kibersigurnosnim zaštitnim mjerama.

7.6. Uskladiti softverske komunikacijske protokole.

7.7. Postaviti određene osnovne uvjete za sav komunikacijski softver, npr. da svi prijenosi podataka budu šifrirani.

7.8. Provoditi javnu nabavu u sferi digitalnih usluga:

7.8.1. Pretvoriti Direktivu o javnoj nabavi u uredbu i promicati usklađene kriterije za dodjelu ugovora, a pritom kibernetičku sigurnost i održivost vrednovati jednako kao trošak. Kratkoročno, izdati smjernice za kupnju softvera u skladu s Direktivom.

Bruxelles, 18. rujna 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE